

Vorbereiding post 3

Vogels op reis

Groep 4-6

Welkom bij IVN Valkenswaard-Waalre

Dit is de digitale voorbereiding op post 3:

[Vogels op reis](#) voor groep 4, 5 en 6.

Inhoud:

- Algemeen
- Verhaal
- Spel
- Werkvel
- Opruimen

Algemeen

- Zorg voor een tafel bij de post.
- Zorg dat er bij de tafel genoeg stoelen staan voor de kinderen en voor uzelf.
- Voor het bord met de landkaart is stroom nodig.

- In het werkboek dat bij de post ligt, vindt u achter het tabblad 'Groep 4-6' op papier alle informatie over deze post.
- Neem voor het verhaal niet meer dan tien minuten de tijd en gebruik de rest van de tijd voor het spel.
- Het werkblad kan op school worden gemaakt, dit hoeft niet op de post.

VOGELS IN VOGELVLUCHT
WERKBOEK POST 3
VOGELS OP REIS

Vorbereiden

Steek de stekker van het bord met de landkaart in het stopcontact voordat de eerste groep aan de post begint.

Op het bord brandt nu een groen lampje bij Nederland.

Verhaal

Veel vogels leven niet het hele jaar op dezelfde plek. Ze broeden op de ene plek en overwinteren op een andere plek. Het heen en weer vliegen tussen verschillende leefgebieden heet vogeltrek. Bij deze post komen de volgende zaken aan bod:

- waarom vogels trekken
- indeling van de vogels aan de hand van het trekgedrag in zomervogels, wintergasten, deeltrekkers, doortrekkers en standvogels.
- hoe vogels de weg vinden
- trekroutes van enkele vogels

Borden

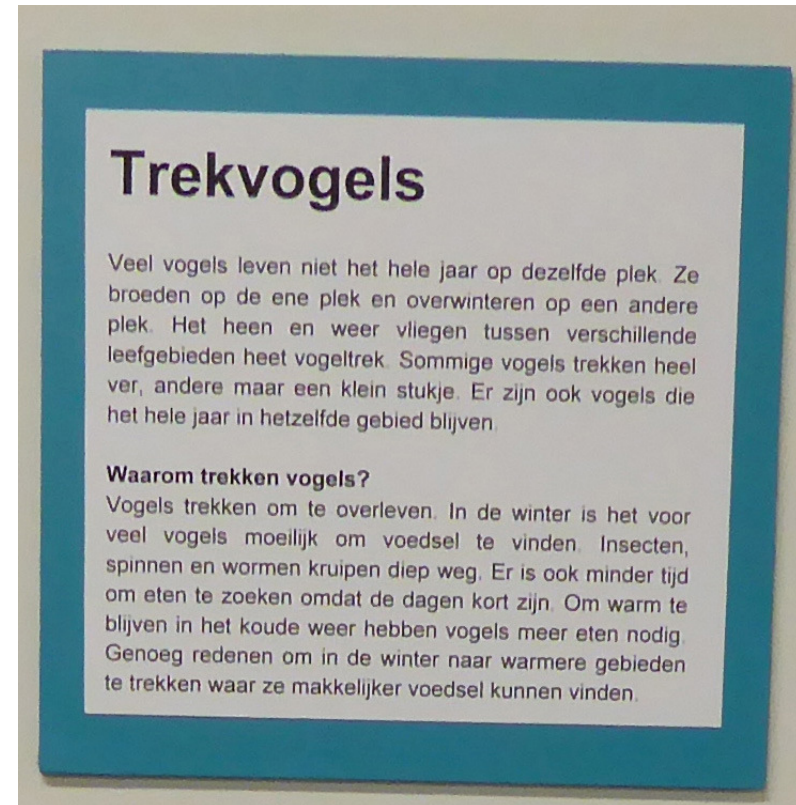
Voor groep 4, 5 en 6 gebruiken we de borden 'Trekvogels' en 'Gasten en Trekkers'. We beginnen met het linker bord 'Trekvogels'. We vertellen eerst wat trekvogels zijn. Daarna gaan we nader in op de begrippen zomervogels, wintergasten, doortrekkers, deeltrekkers en standvogels.

Trekvogels

We beginnen met de uitleg over trekvogels in de middelste kolom van het bord.

Veel vogels trekken. Ze broeden op de ene plek en overwinteren op een andere plek. Het heen en weer vliegen tussen de verschillende leefgebieden heet vogeltrek.

Vogels trekken om te overleven. Sommige kunnen hier in de winter niet genoeg eten vinden. Er zijn weinig of geen insecten en spinnen. Wormen kruipen diep weg. In warmere gebieden kunnen vogels makkelijker voedsel vinden.

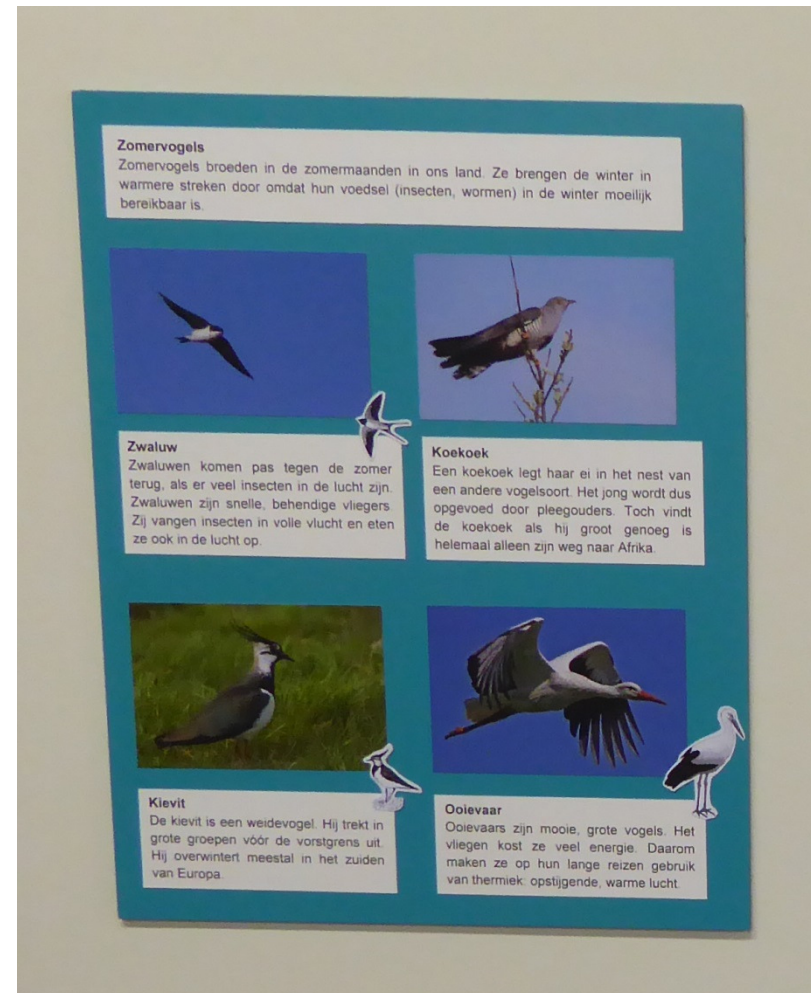

Zomervogels

Zomervogels broeden in de zomermaanden in ons land. Ze brengen de winter door in warmere gebieden omdat hun voedsel (insecten, wormen) hier in de winter moeilijk bereikbaar is.

Zwaluw, ooievaar en koekoek zijn zomervogels.

Een jonge koekoek heeft zijn ouders nooit gekend. Opmerkelijk is dat hij toch de weg naar Afrika vindt. De richting en de duur van de vlucht is aangeboren. Het is een instinct.

Wintergasten

Wintergasten broeden in het noorden. In de winter is hun voedsel bedekt door een dikke laag sneeuw.

Ganzen zijn wintergasten die in Nederland ook in de winter genoeg voedsel vinden. Ganzen houden van waterrijke gebieden zoals bij de grote rivieren of bij de Biesbosch.

Tijdens de trek vliegen ganzen in een keurige V-formatie. Dat is natuurlijk niet voor niets; door zo dicht bij elkaar te vliegen profiteren ze van de opstijgende wervelingen van de voorganger. Dat bespaart energie.

Wintergasten
Wintergasten broeden in het hoge noorden en brengen bij ons de winter door, omdat hun voedsel onder een dikke laag hard bevroren sneeuw moeilijk bereikbaar is.

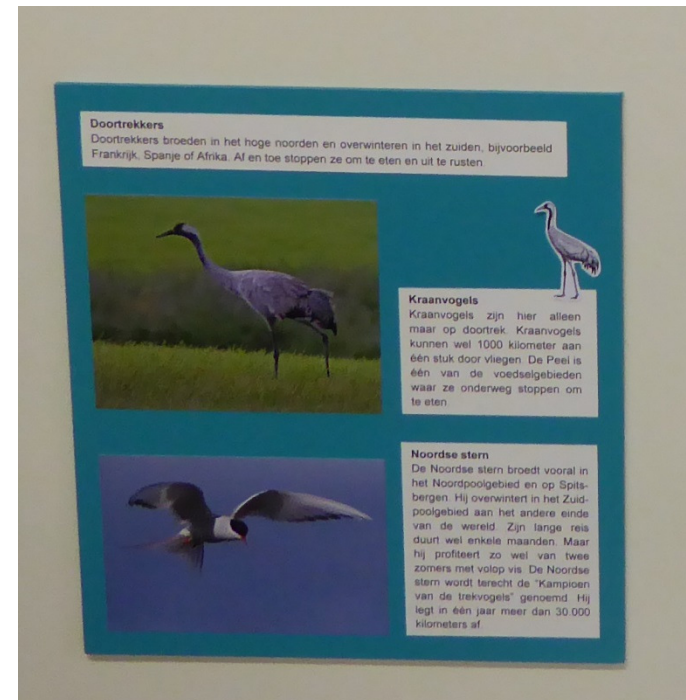
Ganzen
In de winter komen allerlei soorten ganzen vanuit Groenland, IJsland, Spitsbergen, Nova Zembla en Siberië naar ons land. Hier vinden ze voldoende gras. De ganzen zoeken waterrijke gebieden (wetlands) op. Die vind je bijvoorbeeld bij de grote rivieren en bij de Biesbosch.

Doortrekkers

Doortrekkers broeden in het hoge noorden en overwinteren in het zuiden, bijvoorbeeld in Frankrijk, Spanje of Afrika. Af en toe stoppen ze om te eten of uit te rusten.

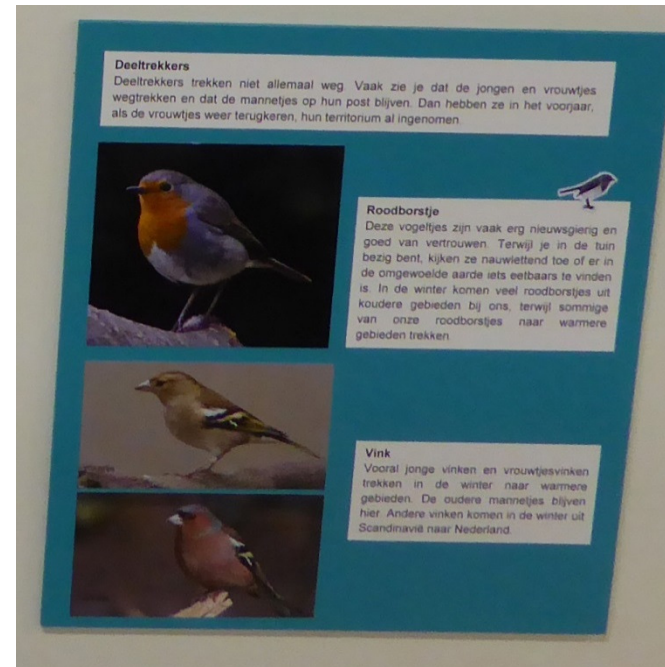
De kraanvogel is een doortrekker die wel eens in Nederland stopt. De Peel is een geschikt voedselgebied voor kraanvogels.

De Noordse stern broedt vooral in het Noordpoolgebied en op Spitsbergen. Hij overwintert in het Zuidpoolgebied. Zijn lange reis duurt enkele maanden. Maar hij profiteert zo wel van twee zomers met volop vis. De Noordse stern wordt terecht de "Kampioen van de trekvogels" genoemd. Hij legt in één jaar meer dan 30.000 kilometers af.

Deeltrekkers

Deeltrekkers trekken niet allemaal weg. Vaak zie je dat de jongen en vrouwtjes wegtrekken en dat de mannetjes op hun post blijven. Dan hebben ze in het voorjaar, als de vrouwtjes weer terugkeren, hun territorium al ingenomen.

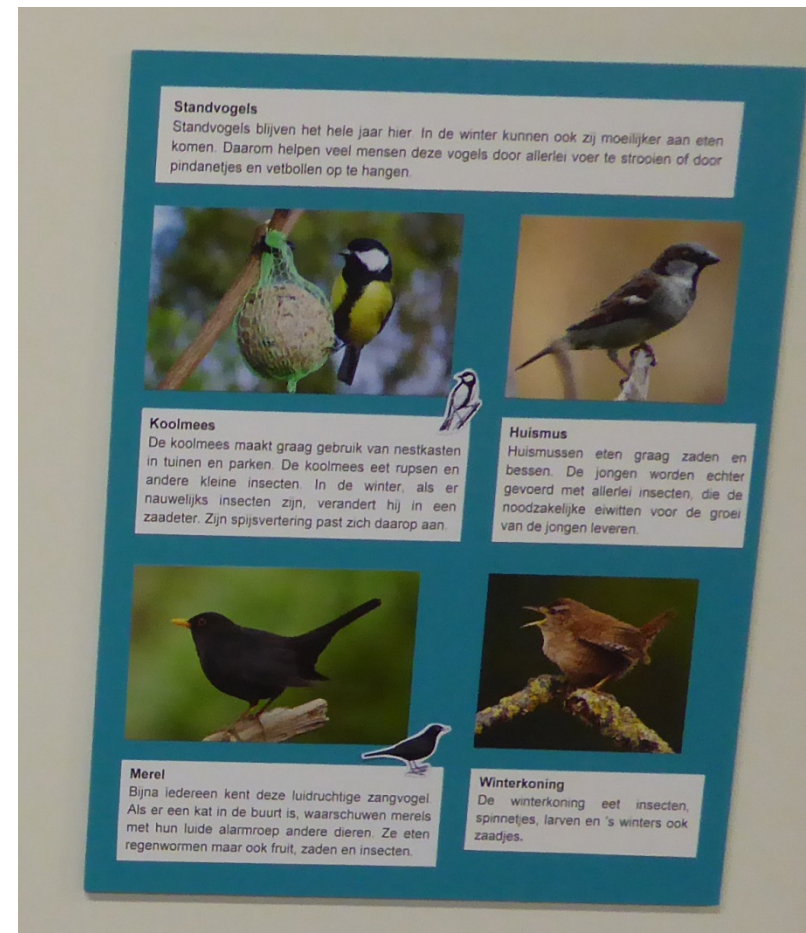

Sommige vogels zie je het hele jaar door, bijvoorbeeld het roodborstje. Toch hoeft het roodborstje, dat je in de winter ziet, niet hetzelfde roodborstje te zijn dat in de zomer in jouw tuin zit te broeden. In de winter komen veel roodborstjes uit koudere gebieden bij ons, terwijl sommige van onze roodborstjes naar warmere gebieden trekken. Roodborstje en vink horen bij de deeltrekkers.

Standvogels

Niet alle vogels trekken. Sommige soorten blijven het hele jaar hier. In de winter kunnen ze ook bij ons moeilijker aan voedsel komen. Veel mensen helpen de vogels door een voederhuisje in de tuin te zetten en de vogels extra voedsel aan te bieden.

Koolmezen, huismussen en merels zijn standvogels die we het hele jaar in onze tuinen kunnen zien.

Gasten en trekkers

We gaan nu door met het tweede bord. Op dit bord vindt u aan de linkerkant informatie over trekronst, opvetten, trekroutes en gevaren onderweg.

Het groene lampje bij Nederland moet branden om met het bord te kunnen werken. Als dit niet het geval is, kijk dan bij het kopje 'voorbereiden' (blz. 5). Rechts onderaan op het bord bevinden zich zeven schakelaars. Door de schakelaars om te zetten, kunt u de trekroutes van de volgende vogels laten zien: Kievit, Noordse stern, zwaluw, ooievaar, kraanvogel, koekoek, gans.

Voordat u met de leerlingen de trekroutes bekijkt, vertelt u nog iets over de begrippen die aan de linker kant van het bord staan.

Trekonrust

Op een bepaalde tijd in het jaar worden trekvogels onrustig. Ze willen weg. Elke trekvogel heeft een inwendige klok die hem vertelt wanneer het tijd is om te gaan.

Opvetten

Vogels eten voor vertrek extra veel om genoeg energie te hebben voor de lange reis. We noemen dit “opvetten”.

Trekroutes

Trekvogels volgen min of meer vaste routes. Een duidelijke route biedt zekerheid. Ganzen, ooievaars en kraanvogels reizen steeds langs dezelfde route. Als landvogels de zee moeten oversteken dan kiezen de vogels de kortste weg over het water, bijvoorbeeld via de Straat van Gibraltar. Er is daar vaak een grote verdichting (stuwing) van vogels waar te nemen.

Gevaren

De lange reis is gevaarlijk voor de vogels. In sommige landen wordt op de vogels gejaagd. Storm, regen, onweer eisen hun tol. Ook de tocht over de hete en droge Sahara vormt een groot gevaar voor trekvogels. Soms vinden vogels onderweg niet genoeg eten. Daarnaast zijn er windmolens, hoogspanningskabels, gasvlammen van fabrieken en boorinstallaties die slachtoffers maken onder de vogels.

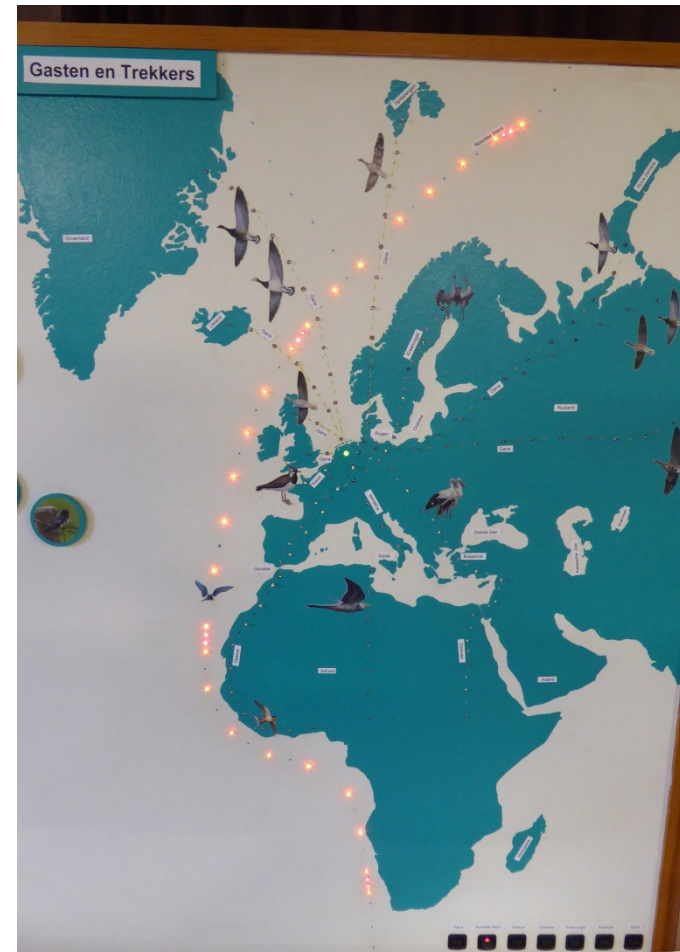
Hoe vinden vogels de weg?

Een jonge vogel weet welke kant hij op moet vliegen en voor hoe lang ongeveer. De richting en de duur van vlucht is aangeboren.

Maar vogels leren ook van elkaar. Ze leren van elke trek weer meer. Vogels oriënteren zich op:

- Zon, maan en sterren
- Landschap: kustlijnen, bergen, rivieren
- Aardmagnetisch veld: “ingebouwd kompas”

Na de kievit laten we de trekroute van de Noordse stern zien. We zien dat deze vogels een heel lange reis maken. Zoals eerder verteld is de Noordse stern de "kampioen van de trekvogels". Hij trekt van het Noordpoolgebied waar hij broedt in enkele maanden tijd helemaal naar het Zuidpoolgebied.

Zet daarna de schakelaar van de Noordse stern terug. Laat zo één voor één de trekroutes van de andere vogels zien.

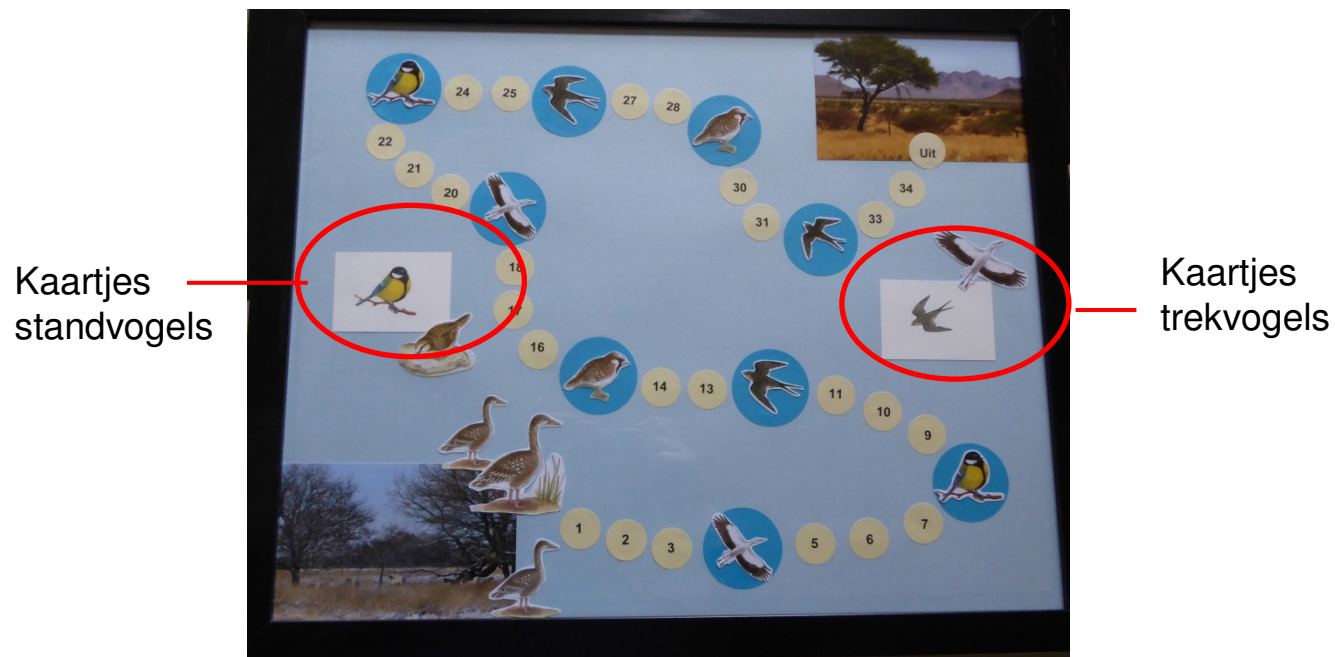
Spel groep 4-6 'Trekvogels en standvogels'

Materiaal

- spelbord (zie voorgaande bladzijde)
- doos met
 - dobbelbak
 - doosje met dobbelsteen en 7 pionnen
 - doosje met 24 kaarten
 - doosje met 22 'air miles' schijfjes

De 12 kaartjes met de afbeelding van de koolmees legt u op het plaatje van de koolmees op het spelbord. Op deze kaarten staan vragen over standvogels. De 12 kaartjes met de afbeelding van de zwaluw legt u op de zwaluw op het spelbord. Op deze kaarten staan vragen over trekvogels.

Elke speler krijgt een pion. Eerst gooien alle spelers met de dobbelsteen. Wie de meeste ogen heeft gegooid, mag beginnen en gooit nog een keer. Ga op de rondjes het aantal ogen van een worp vooruit.

Komt de speler op een beige rondje, dan gebeurt er niets. Komt de speler op een groot blauw rondje, dan pakt de speler een kaart van één van de stapels vragen.

Staat er een plaatje van een zwaluw of ooievaar op het rondje, dan pakt de speler een kaart van de stapel met vragen over trekvogels.

Staat er een plaatje van een mus of een koolmees op het rondje, dan pakt de speler een kaart van de stapel met vragen over standvogels.

De speler leest de vraag voor en geeft antwoord. De leerlingen mogen op de borden bij de post gaan kijken als ze het antwoord niet weten.

Als de speler de vraag goed beantwoord heeft, dan krijgt hij één 'air miles' schijfje. Deze 'air miles' schijfjes mag een speler bij een volgende beurt weer inleveren. Voor elk 'air miles' schijfje mag de speler één extra rondje vooruit. De speler beslist zelf wanneer en hoeveel van zijn schijfjes hij inlevert.

De vragen en antwoorden vindt u in het werkboek achter tabblad 'Groep 4-6'. De vragen over standvogels zijn genummerd van S1 tot en met S12, de vragen over trekvogels hebben de nummers T1 tot en met T12.

De winnaar is degene die het eerst op het rondje 'uit' komt. Alleen als het juiste aantal ogen gegooid wordt, is een speler uit. Bij een te hoog aantal ogen wordt teruggeteld.

Werkvel groep 4

Het werkvel voor groep 4 ziet u hier rechts. De leerlingen kleuren de koffer als de vogel heel ver weg gaat (zwaluw en ooievaar), ze kleuren het rugzakje als de vogel een stukje op reis gaat (sommige roodborstjes) en ze kleuren het voederhuisje als de vogel hier blijft (merel en koolmees).

Wilt u het werkvel ter plekke maken, zorg dan voor kleurpotloden op de post. Een oplossing van het werkvel zit in het werkboek.

	3. Vogels op reis	Groep 3-4
Kleur de koffer als de vogel in de winter heel ver weg gaat. Kleur de rugzak als de vogel in de winter een klein stukje op reis gaat. Kleur het voederhuisje als de vogel niet op reis gaat. Kleur de vlag als je de vogel in de winter in je tuin kunt zien.		
roodborstje 	zwaluw 	
koolmees 	merel 	
ooievaar 		

Werkvel groep 5-6

Het werkvel voor groep 5-6 ziet u hier rechts. De leerlingen beantwoorden voor elke vogel de vraag of die wel op reis gaat, soms op reis gaat of niet op reis gaat. En daarna beslissen ze of het een standvogel, zomervogel, deeltrekker, wintergast of doortrekker is.

Wilt u het werkvel ter plekke maken, zorg dan voor potloden op de post. Een oplossing van het werkvel zit in het werkboek.

	3. Vogels op reis	Groep 5-6
Vogels op reis. Of niet? Streep bij elke vogel door wat niet juist is.		
 <p>roodborstje</p> <ul style="list-style-type: none">• gaat wel – niet - soms op reis• standvogel - deeltrekker	 <p>zwaluw</p> <ul style="list-style-type: none">• gaat wel – niet - soms op reis• standvogel - zomervogel	
 <p>koolmees</p> <ul style="list-style-type: none">• gaat wel – niet - soms op reis• wintergast - standvogel	 <p>gans</p> <ul style="list-style-type: none">• gaat wel – niet - soms op reis• zomervogel – wintergast	
 <p>kraanvogel</p> <ul style="list-style-type: none">• gaat wel – niet - soms op reis• doortrekker - wintergast	 <p>ooievaar</p> <ul style="list-style-type: none">• gaat wel – niet - soms op reis• deeltrekker - zomervogel	

Opruimen

Na de laatste groep het spel opruimen en tafels en stoelen rechtzetten.

Haal de stekker van het bord 'Trekkers en gasten' weer uit het stopcontact.

De materialen gaan door veel handen. We nemen aan dat iedereen hiermee voorzichtig is, maar toch kan er iets kapot gaan of kwijt raken. Meld dit s.v.p. meteen bij degene die vanuit de organisatie de ochtend of middag begeleidt, of bij de leerkracht.

Bedankt voor uw medewerking en veel succes en plezier met uw bezoek aan ***Vogels in vogelvlucht.***